

SGH

Zatrudnienie osób niepełnosprawnych: między polityką a ekonomią

- Źródła
- Polityka
- Podstawowe statystyki
- Praca a inne potrzeby
- Wnioski i rekomendacje

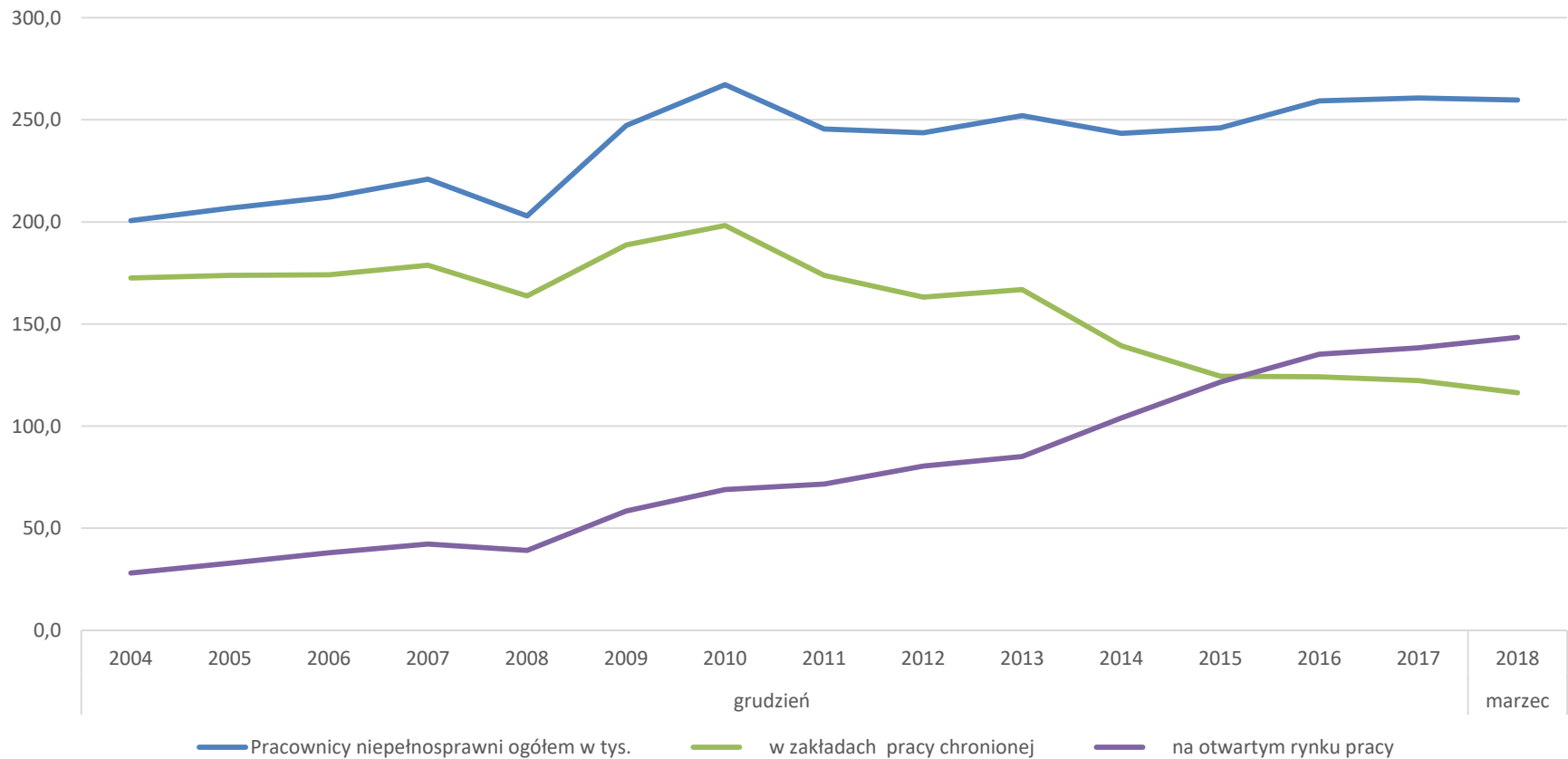
-
- Włączający system edukacji i rynku pracy – rekomendacje dla polityki publicznej (61 IDI, 38 FGI, 4 panele eksperckie, IBE 2015)
 - Badanie potrzeb osób niepełnosprawnych (PFRON, 2017)
 - Dane statystyczne z BAEL i SODIR
 - Doświadczenia własne (Komisja ekspertów ds. osób z niepełnosprawnością przy RPO, Stowarzyszenie „Nie-Grzeczne Dzieci, nieformalne grupy CBnN, ON-Inlusion, Chcemy Całego Życia – finalizacja w postaci książki „Polityka publiczna wobec osób z niepełnosprawnościami”)

- „w miarę wszelkich możliwości otrzymać przygotowanie zawodowe w tych samych warunkach, co pracownicy zdrowi i razem z nimi oraz stworzeniu i rozwijaniu ułatwień w przygotowaniu i uzyskaniu chronionego zatrudnienia dla inwalidów, którzy nie mogliby sprostać normalnym warunkom konkurencji na rynku pracy”. (MOP, 1955)
- „nadrzędnym celem powinno być zawsze zatrudnianie osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy. Dla osób niepełnosprawnych, których potrzeb nie da się w ten sposób zaspokoić, alternatywą powinny być małe zakłady pracy chronionej lub zatrudnienie wspomagane. Programy tego typu należy oceniać pod względem ich trafności i skuteczności w tworzeniu możliwości zatrudniania osób niepełnosprawnych” (Zasada 7 ONZ, 1993)
- "Państwa Strony uznają prawo osób niepełnosprawnych do pracy, na zasadzie równości z innymi osobami; obejmuje to prawo do możliwości zarabiania na życie poprzez pracę swobodnie wybraną lub przyjętą na rynku pracy oraz w otwartym, integracyjnym i dostępnym dla osób niepełnosprawnych środowisku pracy." (art. 27 KPON, 2006)

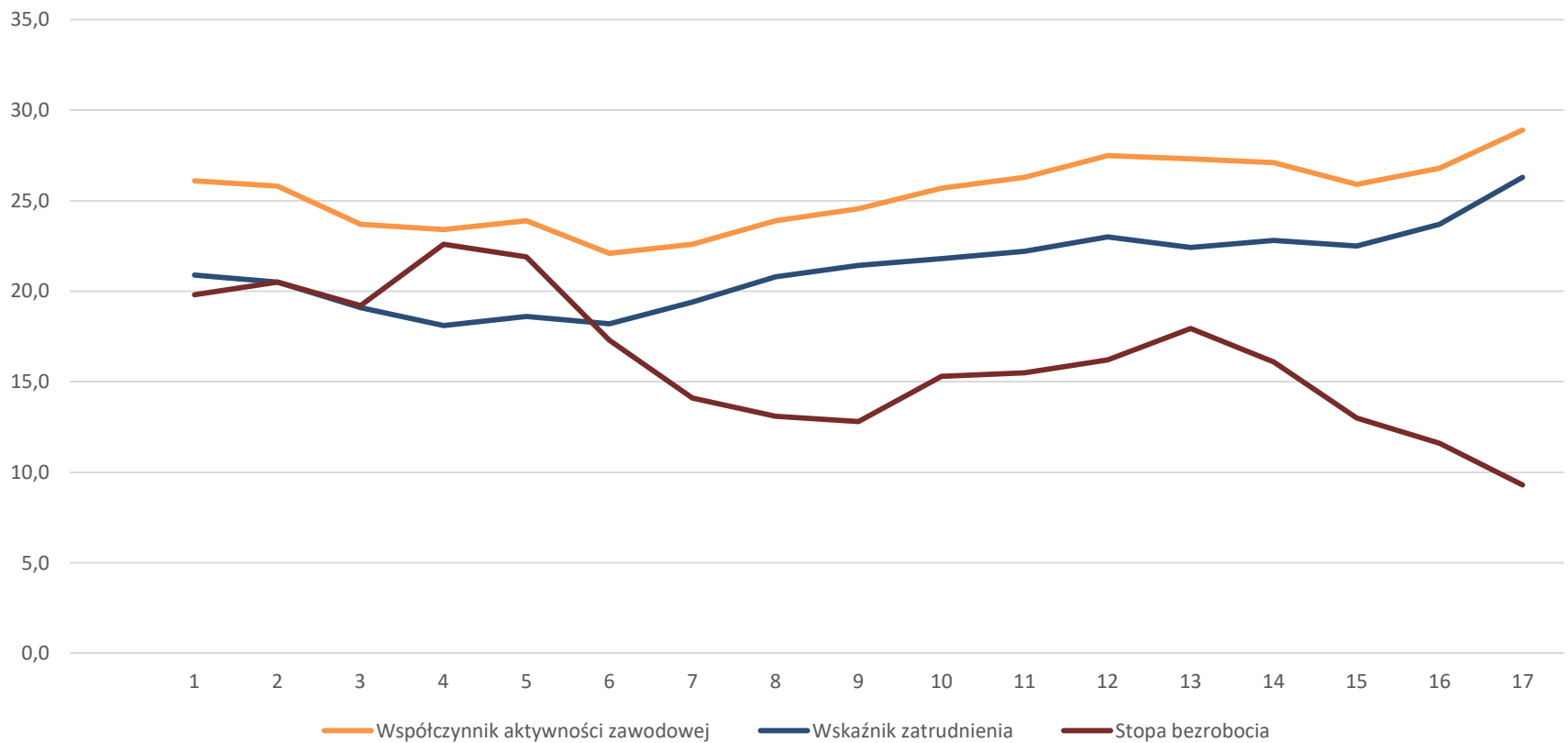

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – brak jakichkolwiek mierzalnych wskaźników dotyczących zatrudnienia OzN
- "Prognozowany spadek liczby ludności, w tym liczby osób w wieku produkcyjnym, w konsekwencji wymusi zmianę dominującej dziś strategii zatrudniania i sięganie do tych zasobów pracy, dla których wskaźniki aktywności zawodowej nie są obecnie wysokie (osoby starsze, niepełnosprawne, kobiety)." (SOR, 2017, s. 149)
- "Strategia na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2017-2030 – pozwoli na ustanowienie całościowych ram polityki krajowej na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Będzie realizowana poprzez różne programy z zakresu poszczególnych polityk publicznych, w tym Narodowy Program Zatrudnienia Osób Niepełnosprawnych. Przewiduje m.in. stworzenie indywidualnej ścieżki rozwoju edukacyjnego i zawodowego osoby z niepełnosprawnościami przy wsparciu finansowym państwa" - w opracowaniu od dwóch lat (SOR, 2017, s. 161)

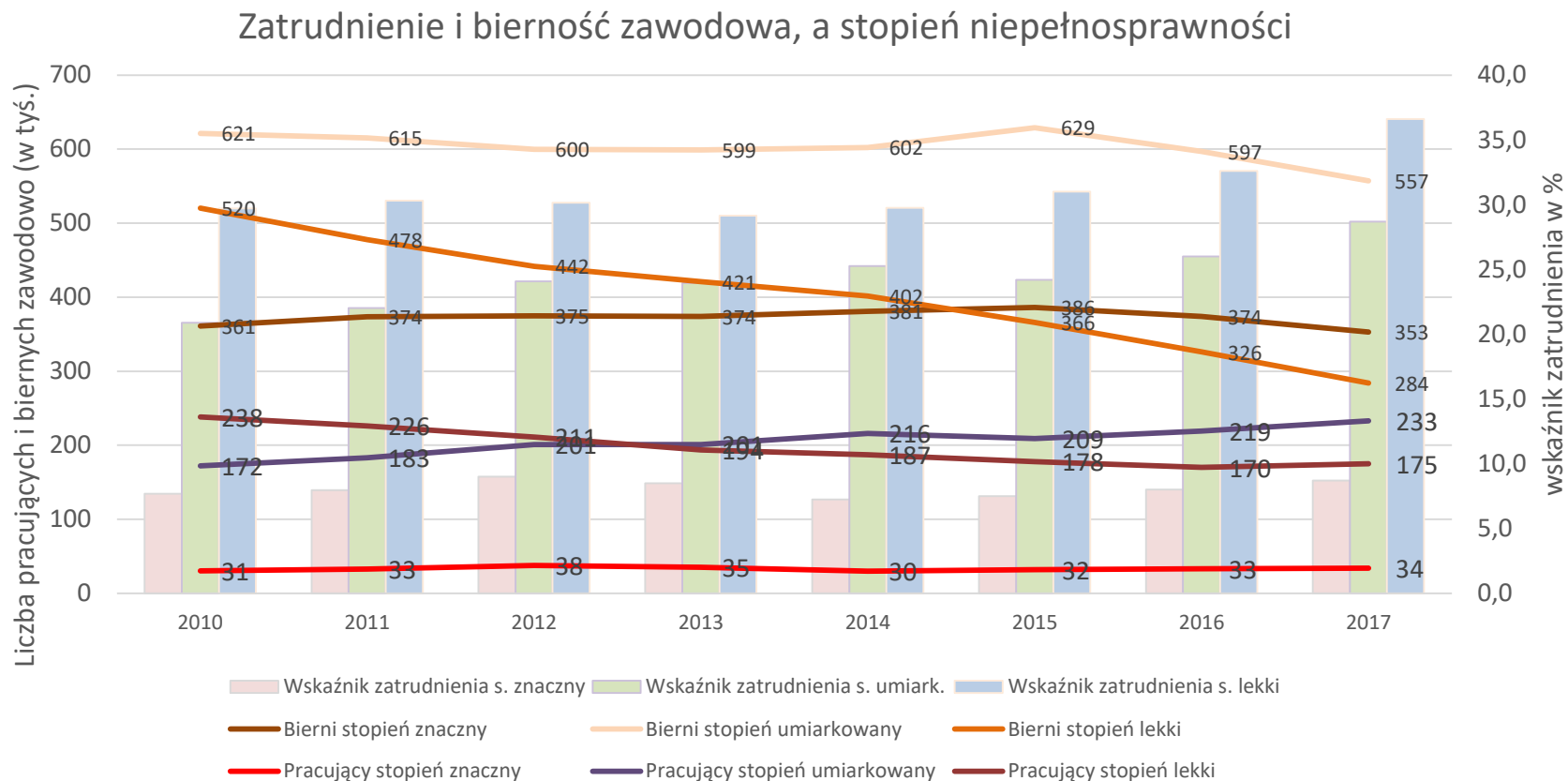
Pracujący OzN (SODiR)

wiek produkcyjny (18-59/64) w latach 2001 - 2017 (BAEL)

Stopień niepełnosprawności, a zatrudnienie (źródło: Wojciech Skiba, na podstawie BAEL)

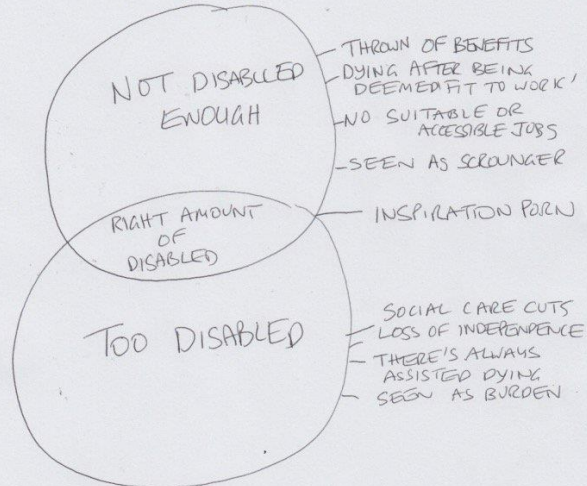

- W okresie 2008-2017 r. liczba beneficjentów SOD ze stopniem umiarkowanym wzrosła o ok. **120%**. (wzrost z 72 tyś do 159 tyś osób), kolei osoby ze stopniem lekkim w 2017 r. spadła o ok. **40%**.
 - Liczba pracujących niepełnosprawnych ze stopniem umiarkowanym wg. BAEL wzrosła w analizowanym okresie o **ok. 35%** (z ok. 172 tyś do 232 tyś osób), a z lekkim spadła o **ok. 27%**.
 - Według BAEL liczna biernych zawodowo osób ze stopniem umiarkowanym spadła w tym czasie o ok. 10%, a ze stopniem lekkim spadła o ponad połowę.
 - W 2004 r. 28,1 tys. pracowników z dofinansowaniem z SOD na otwartym rynku pracy, w 2018 143,4 tys., a od 2016 otwarty rynek pracy dominuje nad chronionym.
 - Przez ostatnie 10 lat zmieniła się struktura pracujących (lekki – umiarkowany, chroniony - otwarty), ale przeważająca liczba OzN bierna i poza rynkiem pracy.
-

Spontaniczne:

- w obszarze mieszkalnictwa i samodzielnego życia (17%)
 - związane z przyrządami, urządzeniami lub technologiami (16%)
 - związane z transportem i przemieszczaniem się (16%)
 - związane z obszarem pracy zawodowej (6%)
- "Wśród osób objętych badaniem aż **84% przyznaje wprost, że nie poszukują aktywnie pracy**. Wśród osób obecnie niepracujących motywacja do podjęcia zatrudnienia jest raczej niska. **Aż 37% osób biernych zawodowo wprost deklaruje, że na pewno nie podjęłoby zaoferowanej im pracy, a kolejnych 15% raczej odrzuciłoby ofertę zatrudnienia**. Całkowity brak gotowości do podjęcia zatrudnienia związany jest m.in. z charakterem ograniczeń sprawności. Podstawowym argumentem osób niegotowych do podjęcia zatrudnienia jest posiadanie orzeczenia o niezdolności do pracy. Tylko 12% badanych przyznaje, że nie chcą podjąć pracy ze względu na możliwość utraty świadczeń pieniężnych." (Badanie, s. 13)

SOCIETY'S VIEW OF DISABILITY'S CATEGORIES

Sytuacja wygląda tak, jakbyśmy utknęli w martwym punkcie.

Wiemy, że nie działa, wiemy co nie działa, ale czy faktycznie nie ma pomysłu, co z tym zrobić? (Agata Gawska, Fundacja Aktywizacja

<http://opinie.ngo.pl/wiadomosc/2181256.html>) kres/zdjęcie

- Niedokończony proces transformacji/zmiany paradygmatu z medycznego na społeczny:
 - Specjaliści/eksperti/pedagodzy w placówkach specjalistycznych
 - Rozbieżności między deklaracjami/prawem, a praktyką
 - Wizerunek OzN
- Słabość organizacji rzeczniczych/środowiska OzN
 - Klientelizm? dużych NGO
 - Ograniczone możliwości wejścia na agendę polityczną i medialną (On Inclusion, protesty)
- Familializm systemu wsparcia
 - Świadczenie pielęgnacyjne
 - Przejście od rodziny do instytucji bez form pośrednich
- ORZECZNICTWO
 - Niemożność rozróżnienia OzN, orzekanie o niezdolności

- Uprawiamy politykę publiczną zgodnie z logiką stosowności, „dlatego, że”, a nie konsekwencji, by coś osiągnąć „po to, żeby”, oczekujemy i akceptujemy porażkę/niewielkie efekty, np. SODiR w ramach PFRON
- Dotychczasowe instrumenty nie pozwalają na znaczącą poprawę sytuacji, a obecny niewielki wzrost raczej efektem poprawy ogólnej koniunktury na rynku pracy
- (Niewidoczne) konsekwencje „porażek” i zderzania się z barierami środowiskowymi przez OzN w postaci bierności i zniechęcenia do podejmowania aktywności – aktywizacja zdezaktywizowanych
- Nie ma jednego sposobu na wzrost zatrudnienia – choć spore rezerwy w ramach ALMP

- Należy przenieść punkt ciężkości ze wsparcia opiekuna rodzinnego i pracodawcy na osobę z niepełnosprawnością – odejście od familializmu na rzecz praw jednostki
- Nie da się zaktywizować znacznej części osób z niepełnosprawnościami bez wsparcia niezależnego życia osoby z niepełnosprawnością – wykluczenie na jednym z wymiarów (zasoby, prawa, uczestnictwo) wpływa na pozostałe
- Nieefektywność i braki w systemie wsparcia szczególnie widoczne w sytuacji przejścia pomiędzy systemami (pomoc społeczna/rynek pracy/służba zdrowia czy dzieciństwo/dorosłość – transition services)
- Brak woli politycznej i strategii na rzecz zmiany z mierzalnymi wskaźnikami i wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za realizację - program 500 tys. osób plus na rynku pracy na kształt 500+, czy 300+